

unamuno

Michiel Löffler

Roman

Michiel Löffler

UNAMUNO

Meer dan een grijs, pluizig bolletje is het niet. Veel poot, veel staart, en onhandig grote voeten. Verder wat oor, een natte snuit, en natuurlijk die ogen... Bruin, altijd weer bruin.

Gek hoe snel iets vertrouwd voelt, hoe snel iets een stukje wordt van jezelf. Nog pas heel kort geleden, toen het diertje in de armen van Rosa lag, was het een vreemde geweest, afstotelijk, een indringer. Als een koekoeksjong het plekje innemend van een ander.

Hier, had Rosa gezegd. Zorg er goed voor. Maar belooft me één ding, geef haar een mooie naam. En ze had gelachen. Geschaterd. En hij had moeten glimlachen, ondanks zichzelf.

Nog een hond. Weer een hond. Hij wil niet, niet meer. Of hij kan niet. Het is zo... Zo zinloos. Hij voelt het hartje kloppen onder de huid. Een natte tong likt zijn gezicht en pootjes krabbelen over zijn wangen. Onschuld, volledige onschuld. Hij neemt de twee voorpootjes in zijn hand, kroelt met zijn vingers door de zachte haren. Nog een hond. Weer een hond. Hij drukt de pup tegen zijn gezicht en ruikt de geur van jong dier. Vers, haast vrolijk, licht.

Naïeve onschuld. Volledige onderworpenheid, afhankelijkheid. Als een baby, als ieder jong dier, als een geitje, een bokje, maar die hadden nog iets eigenwijs, iets eigenzinnigs, waren ondeugend als een belhamel, als Pietje Bell. Terwijl een hond, een jonge hond, die had iets... slaafs, en mateloze trouw die om kon slaan in oneindige droevigheid. Een natte hond, een geslagen hond, een hond met de staart tussen de benen. Was daarom de hond zo'n perfecte metgezel? Voor de een als evenbeeld, voor de ander als tegendeel?

Een naam geven is als geboren laten worden. Wie zei dat? *Die Natur braucht keine Namen*. Hij tilt het kleintje de lucht in en drukt het dan weer tegen zich aan.

In de verte lopen Rosa en Christine. Hand in hand. Rosa dik bebuikt, Christine mager, tanig. Rode hoofddoekjes in het groene gras. De blauwe lucht.

Ze gaan zitten, ieder aan een kant, de rij bonen tussen hen in. Hij ziet niet wat ze doen. Maar hij weet hun snelle vingers tussen de bladeren, voelend, de plant een beetje buigend, bladeren optillend, op zoek naar de groene boontjes. Dan een snelle inschatting, te klein, of goed, een keuze, steeds een keuze, en dan een knakje, een vlugge beweging van de pols, en in de mand. Flarden gesprek vliegen door de hitte, een lach, een woord, stilte. Dan ziet hij Rosa zingen. Ze is gestopt met plukken, zit een beetje rechtop, het hoofd in de wind. Zoals de arbeider uit brons. Hier, daar, ooit, altijd. Het hoofd een weinig geheven, de blik gericht op de dageraad, op de einder, de horizon. Of juist iets daarboven. Op de wolken boven de horizon. Wapperende manen, liefst blond krullend, en gespierde armen. Half geknield, de vuisten gebald. In steen. In brons.

In gips.

En tussen de boontjes.

Ze zingt de wolken weg, ze zingt de herinneringen weg. Zonder woorden, zonder klank, zonder geluid. Ze zingt de dagen aan elkaar, overbrugt jaren, eeuwen, beschavingen.

Pas als Christine ook ophoudt te plukken, pas als Christine half overeind meezingt met wat het refrein zal blijken te zijn, hoort hij eindeloos iel uit de verte de woorden *no pasarán*, en ondanks hemzelf, of dankzij, of misschien wel zonder reden, welt een traan op en lijkt de wereld heel.

Waarom een naam?

Als herinnering, vergelijking, verering? Als wens? Nagasaki. King. Ortega. Ahimsa. Hij weet het niet. Er zijn zoveel namen, er zijn zoveel beelden. Hoeveel jaren kent hij Rosa? Tien? Vijftien? De lentes in Parijs, met de anderen, met Una. Nog een Una? Hij lacht. Dat kan ik haar niet aandoen, denkt hij.

Luna? Hij proeft de naam. Luno? Yluno? Als een wervelwind, een draaikolk, pakt het hem beet, welt uit de diepste diepte paniek, angst, somberte. Langzaam haalt hij adem. Hij telt tot drie, ademt uit, telt tot drie en ademt in. Het werkt, het gevoel verdwijnt, de rust keert terug.

Yluno.

Nogmaals proeft hij de naam.

Yluno.

Zo zal het zijn.

Hij is twaalf als hij het voor het eerst voelt. Op zijn drie-enveertigste voelt hij het voor het laatst. Het verandert zijn leven.

De hazelaars bloeien. Er vliegen bijen. Vogels.

Hij zit op een bankje. Twaalf latten op een ijzeren frame. Alle keurig geschilderd. Achter hem staat het huis. Hij hoort pianoklanken. Dan is het stil.

Rondom staat gras. Geel van de winter. De randen geknipt. De struiken strak gesnoeid.

Die ochtend hebben ze gezamenlijk ontbeten. Zoals altijd.

De radio stond aan.

Zoals altijd.

Vader had stilte geëist. Had de radio harder gedraaid. Een trotse stem. Een explosie in de woestijn. Glorie voor het vaderland.

Hij ziet het diertje voor zich. Bruine oogjes. Kraaltjes. Verder niets wat klopt. Onhandig grote poten. Veel te lange oren. Een veel te lange staart. Met aan het einde een ver-

geten stukje vacht. Jaculus. Gerboise. Springmuis. Zacht en aaibaar. Een beetje mislukt, lijkt het, maar dat is het niet. Alles past, alles heeft een grond. De zanderige kleur, de kangeroepoten.

Waarom springmuis? Waarom blauw? Waarom die naam? Waarom sowieso?

Ze zouden de bergen in gaan, die middag. Hij samen met zijn vader.

Zo'n mooie dag, had zijn vader gezegd, zo'n mooie dag, die moet je genieten. De sneeuw. De zon. De bloeiende hazelaars.

En dan, vader voor en hij achter, door het lange, rechte spoor. Twee evenwijdige snedes in het wit, dwars door een ansichtkaart met besneeuwde sparren. Uur na uur, helling op, helling af, altijd in het spoor. En niet ernaast. Vooral niet naast het spoor. Nu niet, nooit. Want dat kon gevaarlijk zijn, zei vader. Heel gevaarlijk. Omdat je nooit wist wat eronder was, onder de sneeuw. En dan kon je het niet vertrouwen, zei vader. Ieder jaar weer. Ook al waren hier geen kloven, geen spleten. Ook al liepen ze hier iedere zomer over hetzelfde pad. Ook al kenden ze iedere steen, iedere boom. Ook al hadden ze het hele gebied op hun knieën doorkruist, een mandje in de hand, op zoek naar bosbessen. Je moest nooit vertrouwen wat je niet wist. Of niet zeker wist, omdat je het niet zag.

Dat was gevaarlijk.

Hij heeft geen zin. In niets. Niet om de bergen in te gaan. Niet om te langlaufen. Niet in zijn vader.

Hij huivert. Telt nogmaals de latjes. Twaalf. Hij voelt paniek als hij aan de radio denkt, als hij aan de woestijn denkt, als hij aan zichzelf denkt. Een wirwar van gedachtes, van beelden. Een niet-begrijpen, of misschien juist wel, misschien een teveel eerder, een inzicht vol sneeuw, zand, vol blauwe springmuizen en vuur, enorme ballen vuur in de lucht en rijzende wolken rook, stijgend en rollend, tot hoog in de ijle lucht, vol met rechte sporen in de sneeuw waar je niet uit ontkomt. Of maar op één manier.

Hij voelt zijn pols. Voelt zweet uitbreken. Wordt bang. Zo bang. Dat de wereld door zal gaan. Zonder hem.

Hij telt. Hij kijkt naar de schaduwen. Kijkt naar de zon. Haalt diep adem en ziet een bij aan een hazelaarkatje hangen. Gele zakjes aan de poten, gele korreltjes op de neus.

Het lukt.

De angst verdwijnt. Is terug in zijn kooi.

Er blijft iets over. Iets achter. Iets wat zeurt. Een beetje knijpt. De explosie. De twaalf latjes. Het grasveld. Een paar piano-klanken.

Het schrijnt. Als een spijkerbroek op een geschaafde knie.

Op zijn zeventiende vindt hij Una.

Zoals zo vaak loopt hij door de bergen.

In zijn hoofd galmen nog de ruziende woorden, de klap van een dichtgegooide deur. Langzaam komt hij tot rust. Stap voor stap laat hij het dal achter zich en verliest zich in het rit-selen der bladeren, het geklater van een beek. Sporen van ree-en, geratel van een specht. Boven de bomen openbaart zich het vergezicht. Als altijd trekken zijn gedachten naar de vol-gende top, over de bergen heen naar het laagland, de ste-den, de zee. Ver weg ligt de woestijn met ergens een zwart-geblakerde plek. Ver weg ligt het plein met in het midden een hoopje as. Als hij zich inspant kan hij het ruiken, de geur van verbrande bossen, verbrandend vlees. Hij kan het horen, het gekreun en geknal, het gejoel van mensenmassa's op hun weg naar vrijheid. Hier ruisen slechts de struiken, een vogel zingt een lied. Maar de wolken zijn dezelfde, ze trekken voort en overkruisen het getergde land. Ver beneden klinken de pia-noklanken. Ver beneden wacht een bureau vol boeken. Boe-ken om geleerd te worden, van voor naar achter en weer terug.

Geritsel in het gras.

Rechtopstaande oren. Onhandig grote poten. Twee bruine oogjes die hem aankijken, aftasten. Verwondering, afgewisseld met angst, dan blijheid, de staart die even heen en weer beweegt, om onmiddellijk te stoppen. Weer angst. Dan doller vreugde. Speelsheid. Het heel jonge lichaampje dat heen en weer schudt, de staart achterna.

Hij steekt zijn hand uit en wacht. Ze nadert, ze ruikt. Doet een stapje terug, en weer vooruit. Ruikt weer. Ze schiet achteruit, drukt haar buik tegen de grond, de poten gespreid, de oren gespist. Hij aarzelt, gaat heel langzaam op de hurken. Steekt zijn hand weer uit. Ze gaat nog een stukje achteruit, het hele lichaam staat gespannen, de oren drukken zich even tegen de kop, en staan dan weer overeind. Ze doet een stapje naar hem toe, ruikt weer aan zijn hand. Likt dan. Hij krabbelt tussen haar oren, aait de zachte rug. Tilt haar op. Zij ruikt aan zijn neus. Likt zijn gezicht. Krabt met haar poten in zijn nek.

Unamuno geeft hem kracht.

Het warme lijfje onder zijn jas. Het zachte snuitje in zijn oksel. Het geeft hem kracht en rust.

Zijn vader scheldt. Zijn moeder huilt. Hij loopt door de bergen. De hond aan zijn zij.

Vader zegt dat dit niet gaat. Dat het zo niet verder kan.
Hij moet aan zijn diploma denken. Aan zijn toekomst.

Ondanks alle ruzies haalt hij zijn diploma.

Ondanks alle discussies over Una. Over zijn steeds langere

haar. Over Vietnam. De bommen. Ondanks alle gesprekken over leren en laat thuiskomen.

Ondanks alles wordt hij naar voren geroepen. Hij voelt de blikken op hem, op de hond. Hij ziet zijn moeder. Tussen vreugde en wanhoop. Zich zorgen makend over de anderen, over de burens, de leraren, over de roddel en achterklap. Hij ziet zijn vader die vooral zichzelf ziet. Hij schudt zijn lange haren. Zegt dank je wel. Maakt het vredesteeken. Loopt terug. Tevreden.

Op zijn achttiende begint het leven.

Zijn kamer is klein en vochtig. Op zijn tenen staat kan hij naar buiten kijken. Daken, niets dan daken, en een streepje lucht. De straat staat vol met auto's, de echte stad is ver weg. Er is geen groen, geen leven. Alleen de duiven in de dakgoot die onophoudelijk koeren, statig heen en weer schuifelend, de borst vooruit.

Zijn dagen zitten overvol. 's Morgens is hij op de universiteit, 's middags heeft hij een baantje, 's avonds duikt hij zijn boeken in.

Het maakt hem niet uit. Ondanks dat het industriële vormgeving is geworden en geen filosofie. Ondanks de ruzies met zijn ouders, en de daaruit volgende lage maandelijkse toelage. Hij is weg en dat is het belangrijkste. Hij zit niet meer bij zijn ouders thuis, niet op de lokale universiteit. Hij is in Parijs.

De lange rechte straten. De rivier dwars door de stad. De parken. De trappen. De mensen overal. Gitaren. Lange haren. Discussies in de kroeg.

Una kwispelend. Una ruikend aan de huizen. Statig door de achterpoten zakkend voor een plas.

Alle verschillende kleuren. Winkels. Huizen. Mensen.

Alle verschillende tonen, klanken, talen. Andere culturen. Kleine restaurantjes met vreemd eten. Statige bouwwerken. Vervallen krotjes. Hij heeft geen tijd om te denken. Hij is er en dat is genoeg.

In de winter wordt het anders. Het regent.

Niet één dag. Niet één week. Altijd.

De huizen zijn grauw, de stad stil en grijs.

Op de roosters liggen hoopjes mens. Onder plastic. Onder papier. Zijn kamer ruikt muf. Schimmel groeit door het behang. In de straten ruikt hij het riool.

Hij staat voor het raam. Kijkt over de stad. Huizen achter huizen achter huizen. Duizenden vensters. Lampjes. Gordijnen. Radio's. Tv's. Duizenden gezinnetjes. Overal vuilnisbakken. De trappen zijn leeg. De Jardin is verlaten. In de volgepropte metro's staren de mensen langs elkaar. Gepoetste schoenen. Das. Overhemd.

Hij zit in de collegebanken, de natte Una naast hem. Zelfs hij ruikt de hond.

Als hij moet kiezen, kiest hij voor de opleiding en zijn maandelijkse toelage. Voor het eerst van haar leven gaat Una aan de lijn. Ze krijgt een plekje bij de conciërge. Wordt gescheiden van haar baas. Ze rukt aan het touw. Ze piept. Ze jankt. Ze rukt harder. Vanuit het lokaal hoort hij haar nog steeds. Een zachter wordend jammeren, steeds zachter,

wegstervend, stil, om dan ineens weer aan te zwellen.
Droefheid. Onbegrip. Pijn. Verwijt.

Er zwelt iets in zijn borstkas. Iets wordt groot en zwaar.
Gaat haast op doodsangst lijken.
Later went het. Voor hem. Voor haar.
Maar zelfs nu al denkt de jongen aan vroeger terug.